

KARTLÄGGNINGAR AV NYANLÄNDA ELEVER – ETT LÄRARPERSPEKTIV

Avancerad nivå
Pedagogiskt arbete

Erik Hjert

2017-LÄR1-3-M19

HÖGSKOLAN I BORÅS

Program: Grundlärarutbildning med inriktning mot arbete i förskoleklass och grundskolans årskurs 1-3

Svensk titel: Kartläggningar av nyanlända elever – ett lärarperspektiv

Engelsk titel: Mappings of newly arrived students – a teacher perspective

Utgivningsår: 2017

Författare: Erik Hjert

Handledare: Kristina Bartley

Examinator: Susanne Björkdahl Ordell

Nyckelord: kartläggningsmaterial, kartläggningar, nyanlända elever, språkinläring

Sammanfattning

Inledning

Skollagen beslutar om hur nyanlända elever i anslutning till ankomsten, ska kartläggas utifrån ett nationellt obligatoriskt kartläggningsmaterial. Detta synliggör elevers tidigare erfarenheter och skolbakgrund. Hur lärare, utifrån sitt inflytande på elever, planerar och genomför undervisning utifrån dessa kartläggningar, påverkar direkt nyanlända elevers skolgång och framtida skolresultat.

Utifrån forskning om nyanlända elevers upplevelser kring skolan och hur dessa är svåra att generalisera, utgår uppsatsen från synsättet på nyanlända elever som en heterogen grupp. De skilda individernas olika upplevelser påverkas starkt av skolor och kommuners sätt att organisera mottagande och begynnande undervisning. En av de starkaste påverkansfaktorerna för dessa elevers upplevelser av skolan, är lärare och deras arbetssätt.

Syfte

Syftet med studien är att undersöka attityder till kartläggningar av nyanlända elever hos några lärare. Undersökningen vill synliggöra hur lågstadielärare som undervisar i svenska arbetar utifrån kartläggningarna och vilket stöd de finner i dem.

Metod

Undersökningen genomfördes utifrån kvalitativ forskningsmetod och som insamlingsmetod valdes intervjuer som genomfördes semistrukturerat. Lärare vid en utvald skola intervjuades utifrån olika aspekter av deras upplevelser, attityder och tillvägagångssätt kring arbetet med kartläggningar. Den insamlade informationen analyserades senare med hjälp av delar av fenomenografisk metod. Utdrag ur intervjuerna valdes ut och bildade tillsammans kategorier, vilka representerade respondenternas samlade åsikter.

Resultat

Resultatet visar att lärare i mottagandet av elever är i stort behov av resurser och att de sällan har möjligheter att förbereda detta. De anger att det finns stora brister i kartläggningsprocessen och att kartläggningar därför erbjuder olika mycket stöd för lärare beroende på när de görs och när läraren. Resultatet visar hur lärare ofta upplever kartläggningar som välgjorda och uttömmande. I arbete med språkutvecklande undervisning för nyanlända elever utifrån kartläggningar, är lärare ofta i stort behov av mycket stöd och adekvata resurser.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING	1
Syfte.....	1
Avgränsningar	1
Begreppsdefinitioner	2
Nyanländ elev.....	2
Bakgrund.....	2
Mottagande och placering av nyanlända	2
Kartläggningsmaterialet	3
Lärares arbete med nyanlända.....	4
Planerad undervisning utifrån kartläggningar.....	5
Nyanländas upplevelser i skolan	6
Teoretisk ram	7
METOD	10
Val av metod	10
Urval	10
Genomförande.....	11
Forskningsetik	11
Analys/bearbetning	12
Trovärdighet och tillförlitlighet	13
RESULTAT	14
Mottagandet	14
Mottagningsprocessen försvåras av kort varsel.....	14
Bristfälliga resurser.....	15
Pedagogiskt arbete utifrån kartläggningarna	15
Att undervisa trots brist på information om elever	16
Kartläggningars betydelse vid olika tillfällen	17
Ett resurskrävande arbetsätt	18
Attityder till kartläggningarna	18
Hög nivå på kartläggningar.....	18
För- och nackdelar med kartläggningar.....	19
Sammanfattning	20
DISKUSSION	21
Resultatdiskussion	21
Mottagandet	21
Pedagogiskt arbete utifrån kartläggningarna.....	23

Attityder till kartläggningarna	25
Metoddiskussion.....	26
Didaktiska konsekvenser.....	27
Fortsatt forskning.....	28

INLEDNING

I PISA 2015 (Skolverket 2016) framgår det hur svenska elever med migrationsbakgrund presterar på en lägre nivå i skolan än elever med inhemsk bakgrund. Samma förhållande går att se i övriga OECD. Vid dessa jämförelser kategoriseras elever med migrationsbakgrund som elever med utländsk bakgrund födda i landet och elever med utländsk bakgrund födda utomlands. De elever som har minst en förälder som är född i landet klassificeras som elever med inhemsk bakgrund.

Skillnaden i skolresultat hos elever med inhemsk bakgrund och elever med utländsk bakgrund går att se i samtliga jämförda ämnen. Dessa är naturvetenskap, läsförståelse och matematik. Vid närmare granskning av resultaten som är genomsnittliga och bygger på de undersökta gruppernas samlade resultat, går att se en stor spridning bland individuella resultat. Den största spridningen finns bland elever med utländsk bakgrund som är födda utomlands. Spridningen innebär att individerna i denna grupp presterar mycket olika i skolan (Skolverket 2016). Detta oavsett det faktum att nyanlända elever ofta visar ett stort engagemang i skolan och en lust att lära (Svensson och Eastmond 2013).

Detta faktum bekräftar hur utlandsfödda och nyanlända elever i allra högsta grad är en heterogen grupp. Att som lärare bedöma en nyanländ elevs kunskaper och kompetenser är därför en uppgift som måste göras utifrån varje enskild individ. Inga generella ställningstaganden eller beslutanden kan göras när det kommer till elevers kunskapsnivå. (Kovinthan 2016)

För att underlätta processen med bedömning av nyanlända elevers kunskaper och för att säkerställa en nationell jämlik nivå på dessa, beslutades den 23 april 2015 om en ändring i skollagen. Utefter de nya förslagen (Utbildningsdepartementet 2014) beslutades om införandet av ett obligatoriskt kartläggningsmaterial. Den 15 april 2016 blev materialet obligatoriskt genom sina två första delar som ska pröva elevers kunskaper inom litteracitet och numeracitet. (Skolverket 2017)

Utifrån dessa förhållanden och vetenskapen om de utmaningar som möter nyanlända elever i skolan, blir lärarens roll relevant att undersöka i sammanhanget. Då nyanlända elevers skolframgång i hög grad är beroende av det mottagande de möter i skolan, påverkar även lärares attityder och arbetssätt den samma. Hur lärare förhåller sig till och arbetar utifrån kartläggningar är alltså av stor betydelse i mottagandet av nyanlända elever. Den språkutveckling som elever är beroende av, och utvecklingen av läs- och skrivkunskaper, sker i skolans tidigaste årskurser och i svenskämnet. Därför bör undersökningen ske inom detta avgränsade område.

Syfte

Syftet med studien är att undersöka attityder till kartläggningar av nyanlända elever hos några lärare. Undersökningen vill synliggöra hur lågstadielärare som undervisar i svenska arbetar utifrån kartläggningarna och vilket stöd de finner i dem.

Avgränsningar

De avgränsningar som görs i undersökningen och i dess syfte är att de undersökta lärarna är lågstadielärare och att de också undervisar i svenska. Skolans begynnande undervisning kretsar huvudsakligen kring utvecklandet av läs- och skrivkunskaper. Svenskämnet står för en betydande del i arbetet i lågstadieskolan och arbetet som görs i detta skede kommer att påverka individens skolgång längre fram. Med utgångspunkt i vikten av en stark språklig grund för det fortsatta lärandet, syns en utmaning för de nyanlända elever som kommer till

lågstadieskolan och som också ska lära sig ett nytt språk. En direkt avgörande del i dessa elevers skolgång och framtida skolresultat är deras lärare och hur denne organiserar sin undervisning. Ur vetenskapen om lågstadielärares roll för deras elevers kunskaper i skolan och i svenskämnet, blir studiens avgränsningar relevanta.

Begreppsdefinitioner

Nyanländ elev

I en departementsserie från Utbildningsdepartementet (Ds 2013:6) föreslås en definition av begreppet nyanlända elever. Denna resulterade i en proposition (Utbildningsdepartementet 2014) som beslutades om den 23 april 2015 och som innebar en ändring i Skollagen (SFS 2010:800). Ändringen medförde bland annat en begreppsdefinition av nyanlända elever.

Den nya definitionen innebär att en elev klassas som nyanländ då hen har varit bosatt utomlands, nu är bosatt i Sverige, och har börjat sin utbildning här senare än höstermånadens start det kalenderår hen fyller sju år. En elev anses inte vara nyanländ efter fyra års skolgång i landet. Denna definition används genomgående i undersökningen och uppsatsens olika delar.

Bakgrund

Då studien syftar till att synliggöra lärares attityder och arbetssätt utifrån kartläggningar, krävs förståelse om hur mottagande av nyanlända generellt organiseras och hur lärare och elever upplever detta. I ett försök att informera läsaren om dessa förhållanden presenteras nedan relevant forskning. Till att börja med redogörs för mottagande av nyanlända och det obligatoriska kartläggningsmaterialet. Efter detta presenteras hur lärare arbetar med nyanlända och deras tillvägagångssätt vid planeringar av lektioner utifrån kartläggningar. Slutligen redogörs för nyanländas upplevelser av att börja i skolan. I studien finns ingen frågeställning som berör dessa upplevelser, men forskningen kan bidra till förståelse av det sociala arbete och de anpassningar lärare gör i det begynnande arbetet med nyanlända.

Mottagande och placering av nyanlända

För nyanlända uppfyller skolan och personer associerade till den, olika syften. Skolan fungerar delvis som en plats för utbildning och många elever ser igenom skolväsendet en möjlighet att påverka sin framtid och sitt liv. Utöver detta ses också skolan som en plats för möten mellan människor och en trygg plats i vardagen där elever kan interagera i sociala sammanhang. Andra elever och lärare har därför en betydande påverkan på nyanlända elevers upplevelser av sin skolgång. (Matthews 2008; Svensson & Eastmond 2013)

Nilsson och Axelsson (2013) däremot menar att nyanlända elever ofta upplever utanförskap och ensamhet i skolan och att skolans roll som en trygg plats, inte är en självklarhet hos elever. Att andra elever och sättet som mottagandet organiserats på, har en stor påverkan på elevers skolgång, konstaterar också författarna.

Placering av nyanlända elever i skolan organiseras och bestäms på kommunal nivå. Efter beslut om skolplacering beslutar rektor om vilken klass och undervisningsgrupp en elev ska placeras i (Utbildningsdepartementet 2014). Vilken undervisningsform eleven möter i detta skede beslutas alltså om på kommunal nivå.

Trots erfarenheter av mottagande av nyanlända i Sverige sedan 1960-talet saknas nationella bestämmelser om hur nyanlända elevers första tid i skolorna ska organiseras. Kommuner kan ha olika tillvägagångssätt och mottagandeformer i elevers begynnande undervisning. (Lundh & Ohlsson 1994; Skolverket 2016)

Forskning publicerad innan införandet av *Kartläggningar av nyanlända elevers kunskaper* (Skolverket 2017) konstaterar en brist på struktur i arbetet med nyanlända elever. Det framgår hur avsaknaden av en nationell undervisningspolicy ger upphov till en stor variation i hur skolor tar emot och undervisar nyanlända elever. Illa förberedda skolor och kommuner riskerar därför att inte kunna möta och hjälpa nyanlända på bästa sätt. (Bunar 2010; Matthews 2008)

Nilsson och Bunar (2015) beskriver hur mottagandet av nyanlända elever i regel organiseras på två olika sätt. Det vanligaste sättet att organisera undervisningen på är att samla nyanlända elever i en förberedelseklass. Denna är ofta skild från ordinarie skolor. I förberedelseklass går eleverna för att lära sig språkliga grunder innan de placeras i lämpliga klasser på andra skolor. Förberedelseklasser erbjuder i många fall begränsade möjligheter till interaktion med andra jämnåriga elever.

Om en elev är placerad i en förberedelseklass är det hens ordinarie rektor som ansvarar för elevens utbildning och placering. En förutsättning för denna placering är ett beslut om särskilt stöd genom ett åtgärdsprogram. (Skolverket 2016)

Ett annat sätt att organisera mottagandet av nyanlända elever är att placera elever direkt in i en klass i den ordinarie skolan. Detta är ofta en utmaning för både elev och lärare som måste förhålla sig till en i många fall stark språkbarriär. Att placeras direkt i klass innebär ofta goda förutsättningar för en elev att umgås med jämnåriga och interagera socialt med dessa. Denna mottagandeform används med fördel i skolor som har ett mindre antal elever. (Nilsson & Bunar 2015)

Kartläggningsmaterialet

Efter förslag om nationellt beslutade regler i och med mottagandet av nyanlända elever, beslutades i april 2015 om införandet av ett obligatoriskt kartläggningsmaterial för kartläggning av nyanlända elevers kunskaper. (Skolverket 2017; Utbildningsdepartementet 2014)

Målsättningen med införandet av det nya materialet var att skapa ett nationellt likvärdigt mottagande av nyanlända elever i skolan. Tidigare var de individuella skolorna och kommunernas arbetssätt och tidigare erfarenheter i högsta grad betydande för kvalitén på mottagande av nyanlända elever och planerandet av deras undervisning. Genom kartläggning av en nyanländ elev ska rektorn vid den skola eleven blivit tilldelad, kunna ta beslut om elevens senare placering. Det som påverkar placeringen är de kunskaper eleven visat i kartläggningen, elevens ålder och övriga personliga förhållanden. (Skolverket 2017)

Att elevens sociala mognad och personliga förhållanden tas i beaktning i och med beslutet om placering, motiveras genom vikten av skolan som en plats för interaktion och sociala relationer. Nyanlända elever upplever i många fall ett visst utanförskap och en ensamhet i skolan. Därför bör skolor medvetet arbeta för att undvika detta. (Nilsson & Axelsson 2013; Svensson & Eastmond 2013)

Nationellt centrum för svenska som andraspråk, NC (2014) publicerade i samband med Utbildningsdepartementets förslag på lagändring, kommentarer på materialet. De menar att ett förtydligande bör finnas i regelverket kring elevers placering som underlättar detta beslut. NC ställer sig frågande till en situation där en elev åldersmässigt borde placeras i skolans högre årskurser men där eleven samtidigt inte har någon skolbakgrund. NC ser i detta skede ett behov av tydligare riktlinjer om hur reglerna ska implementeras i den faktiska verksamheten.

En elevs kunskaper ska kartläggas inom två månader från att eleven har skrivits in i den svenska skolan och det är den på skolan som är mest lämpad att genomföra kartläggningen

som ska göra det. Vid kartläggningstillfället medverkar elevens föräldrar eller andra vårdnadshavare samt en tolk. För att en elevs kunskaper ska kunna mätas på ett korrekt sätt ska kartläggningen genomföras på elevens förstaspråk. Vårdnadshavare deltar för att kunna ge elever trygghet i situationen. (Skolverket 2017)

Många nyanlända elever som tvingats fly till Sverige kan ha negativa erfarenheter av personer i auktoritära positioner och intervjusammanhang. Av psykosociala och pedagogiska anledningar är därför en trygghet hos eleven en förutsättning för att hen ska kunna visa sina kunskaper på bästa sätt. (Ferfolja & Vickers 2010)

NC (2014) menar att rekommendationerna kring vem som bör genomföra en kartläggning bör förtydligas. I kartläggningsmaterialet anges att den som är mest lämpad för att genomföra kartläggningen ska göra det. NC anger att detta bör förtydligas och att den eventuella lämpligheten bör beskrivas utifrån önskvärda kompetenser.

Den första delen i kartläggningen (steg ett) riktar in sig mot elevens språkliga kunskaper och hans erfarenheter. Här vill kartläggningen synliggöra vilka språk eleven behärskar, vilket språk hen helst pratar, hur eleven lärt sig språken och vilka som är aktuella att arbeta vidare med i skolan. Vidare undersöks elevens tidigare skolbakgrund och erfarenheter av skolväsendet samt intressen och förväntningar på vad den svenska skolan kan erbjuda. (Skolverket 2017)

Steg två i kartläggningen är uppdelad i två delar och ska undersöka elevers litteracitet och numeracitet. Skolverket (2017) definierar litteracitet som ett samlat begrepp för aktiviteter kopplade till skrift. Utöver läsning och skrivning innebär litteracitet också att tala om det lästa eller att lyssna till högläsning. Genom att låta eleven vid en kartläggning visa sina läs- och skrivkunskaper, kan skolan skapa en bild av vilka kompetenser en elev har. Litteraciteten undersöks genom att eleven får skriva och läsa efter instruktioner med varierande svårighetsgrad. Även läsförståelse testas. När elevens numeracitet kartläggs får eleven visa matematiska kunskaper på olika nivå. Både kunskaper om siffror och skrivet matematiskt språk undersöks tillsammans med mer praktiska färdigheter. (Skolverket 2017)

Lärares arbete med nyanlända

På samma sätt som nyanlända elevers upplevelser av skolan är vitt skilda mellan individer, upplever också lärare arbetet med nyanlända elever på olika sätt. En förutsättning för lärare som undervisar nyanlända elever, är ett öppet förhållningssätt och en grundläggande kompetens och förståelse av nyanlända elevers situation. Nyanlända elever möter ofta svårigheter i den ordinarie skolan i form av sociala och kunskapsrelaterade utmaningar. Detta måste undervisande lärare vara medvetna om och förhålla sig till aktivt. (Faltis 2012; Kovinthan 2016; Nilsson & Axelsson 2013; Svensson & Eastmond 2013)

Hachfeld, Anders, Schroeder, Stanat och Kunter (2010) har i sin forskning synliggjort hur lärare ofta har en allt för stor tilltro till flerspråkiga elevers prestationer och kunskaper i undervisningsspråket. För många elever som har ett annat förstaspråk än det rådande språket i skolan, kan uppgifter och instruktioner vara utmanande att ta till sig. Enligt författarna finns stora svårigheter i exempelvis problemlösningssuppgifter i matematik där språket når en mer abstrakt och avancerad nivå.

I motsats till detta menar Hajer (2003) att lärare ofta förenklar undervisningen kring ett ämnesinnehåll gentemot nyanlända elever på sådant sätt att lite fördjupning i ämnet kan göras. Genom att undervisa på en för basal språklig nivå, tappar lärarna den språkliga utvecklingen hos eleverna.

För att lärare ska kunna hjälpa nyanlända elever på en fungerande språklig nivå och leda dem framåt i sin språkliga utveckling, bör lärare fokusera mindre på att de lär ut undervisningsspråket och istället anamma ett språkligt holistiskt förhållningssätt. När lärare undervisar genom att föra in elevers förstaspråk i lärandemiljöer och när de utnyttjar den språkliga kompetens som finns hos nyanlända elever, ökar lärandet och tryggheten hos elever. (Faltis 2012; Hachfeld et al. 2010)

Att som lärare vara införstådd med de utmaningar som nyanlända elever möter, och samtidigt ha ett öppet förhållningssätt gentemot elevernas språk och vardag, kräver särskilda kompetenser. Många lärare har svårt att anamma den öppenhet som ett multikulturellt klassrum kräver. I fall där lärare har svårt att bortse från fördomar och förutfattade meningar, påverkas nyanlända elever negativt. (Kovinthan 2016)

Trots dessa svårigheter hos en del lärare, menar Nilsson och Axelsson (2013) att lärare som undervisar nyanlända elever generellt har en högre kompetens. De har utöver ett öppet förhållningssätt också en holistisk syn på språk och språkinläring. Faltis (2012) och Kovinthan (2016) å andra sidan redogör för ett starkt behov av att anpassa lärarutbildningar för att just ge lärare bättre verktyg i mötet och mottagandet av nyanlända elever. För att uppmuntra och ge lärare rätt förutsättningar att möta nyanlända elever utifrån ett lämpligt förhållningssätt, pekar forskarna på vikten av anpassningar i lärarutbildningar. Lärare bör vara förbereda på, och arbeta aktivt mot sociala orättvisor som nyanlända elever upplever. De bör också ges kunskaper om nyanländas upplevelser och den påverkan dessa tidigare upplevelser kan ha på individer. (Faltis 2012; Kovinthan 2016)

Planerad undervisning utifrån kartläggningar

Då Skolverkets obligatoriska kartläggningsmaterial (Skolverket 2017) nyligen publicerades, har arbetet med detta inte forskats kring i någon större utsträckning. Att presentera en generell bild av hur lärare förhåller sig till kartläggningar i deras planering av undervisning, görs därför inte med enkelhet. Att kartlägga elevers kunskaper har dock gjorts innan materialet publicerades, då i regi av enskilda skolor och kommuner som själva styrde över material och genomförande (Skolverket 2016). I detta skede fanns också rekommendationer och forskning om hur undervisning borde planeras utifrån enskilda elever och kartläggningar av deras kunskap. Denna forskning ligger till grund för följande avsnitt.

Sandell Ring och Hassanpour (2012) beskriver ett språk- och kunskapsutvecklande förhållningssätt som med fördel kan användas av lärare i arbetet med nyanlända och flerspråkiga elever. Författarna pekar på vikten av att arbetet med nyanlända elever bör ha en språklig och en kunskapsfokuserad inriktning. Att lära ut ett andraspråk i en elevnära kontext, gynnar språkutvecklingen mer än undervisning som utgår från isolerade ord. Ett ständigt språkmedvetet arbetssätt utvecklar elevernas ämnes- och språkkunskaper på bästa sätt. (Bunar 2010; Sandell Ring & Hassanpour 2012)

Detta förhållningssätt kan appliceras på planeringen av undervisningen av nyanlända elever med elevens förkunskaper som utgångspunkt. Undervisningen i skolan ska anpassas efter samtliga elevers förutsättningar och möjligheter. Genom ett tidigt introducerat språkutvecklande arbete, kan nyanlända elever gynnas och utmanas på en lämplig nivå. (Sandell Ring & Hassanpour 2012)

Forskning betonar också vikten av en planerad undervisning utifrån elevens kartlagda sociala förutsättningar. Det är för en nyanländ elev i allra högsta grad avgörande vilken mån av social delaktighet hen upplever. Ett aktivt socialt främjande arbete från personal på skolor kan underlätta för eleven som därigenom kan ges möjligheter att interagera och kommunicera med andra elever och personal. Om lärare och annan personal är medvetna om en nyanländ elevs

intressen och tidigare erfarenheter kan de på ett enklare sätt hjälpa eleven att exempelvis hitta en stimulerande rastaktivitet där eleven också får umgås med andra elever. (Sandell Ring & Hassanpour 2012)

Sandell Ring och Hassanpour (2012) beskriver en sammanfattning presenterad av Skolverkets kunskapsöversikt *Greppa språket – Ämnesdidaktiska perspektiv på flerspråkighet* (2012) som beskriver elevers lärande i olika skolformer. Med utgångspunkt i ett språkutvecklande förhållningssätt, beskrivs egenskaper och arbetssätt hos en lärare som vill undervisa nyanlända och flerspråkiga elever med framgång. Detta förhållningssätt kan med fördel genomsyra arbetet med planerad undervisning efter kartläggningar. Författarna menar att en lärare i denna situation behöver betona läsning och skrivande, arbeta med muntliga framställningar och övningar där elever lyssnar och visualiserar. Vidare ska läraren presentera elever med utmanande uppgifter och ha goda kunskaper om språket i sitt ämne. Läraren ska ständigt arbeta för att öka elevernas ämnesordförråd och deras kännedom om ämnestypiska texter. Läraren ska undervisa i olika lärandestrategier och arbeta med formativ bedömning av elevers prestationer och lärande. Slutligen ska läraren också skapa en elevcentrerad klassrumsmiljö. Då dessa tillvägagångssätt finns med i arbetet med nyanlända elever och planerandet av undervisning riktad mot dessa elever, kommer det finnas goda förutsättningar för elevers språk- och kunskapsutveckling. (Sandell Ring & Hassanpour 2012)

Nyanländas upplevelser i skolan

Att beskriva nyanländas upplevelser och syn på skolan är problematiskt i det avseendet att en stor mängd elever har olika upplevelser. Svensson och Eastmond (2013) redogör för hur många nyanlända elever ser skolan som en plats för struktur och tillhörighet, men att många asylsökande elever också upplever ett ständigt hot om utvisning. Detta påverkar enligt författarna elevernas hoppfullhet och framtidstro relaterat till skolan. När asylsökande elever kommer till Sverige har de rätt att börja i skolan senast en månad efter ankomst och höstterminen då eleven fyller sex år. Detta innebär att det finns många elever i svenska skolor som fortfarande väntar på besked om asyl. Under det första kvartalet år 2017 har 87 % av de ensamkommande barn som ansökt om asyl i Sverige, beviljats uppehållstillstånd. Den av elever upplevda oron över att ej beviljas asyl i landet, är således reell. (Migrationsverket 2017a; Migrationsverket 2017b)

I en undersökning med syfte att synliggöra nyanländas erfarenheter och upplevelser av förberedelseklasser och ordinarie skolor, konstateras att elever ofta upplever stora skillnader mellan de olika skolformerna. Elever anger att deras modersmål ofta bejakas i förberedelseklasser och att detta underlättar förståelsen. I den ordinarie skolan upplever nyanlända elever ofta att lärare har svårare att förklara uppgifter och ge instruktioner. Författarna redogör för hur lärare i förberedelseklasser i undersökningen i högre grad har kompetens i andraspråksinläring. Detta bidrar till att de tillfrågade eleverna uppfattar lärarna i förberedelseklasser som tydliga och att de har förmågan att förklara något för människor som talar olika språk. (Nilsson & Axelsson 2013)

Hur nyanlända elever trivs i skolan är alltså i högsta grad beroende på den enskilde elevens situation. Beroende på hur elevens skola väljer att organisera mottagandet och på vilken kompetens eleven mött, uppfattas den begynnande tiden i skolan olika av elever. Nyanlända elevers skolresultat varierar mycket mellan individer. Generellt finns ofta ett grundläggande engagemang och en lust att lära hos nyanlända elever. Undervisning på ett nytt språk och sociala relationer, påverkar i stort nyanlända elever vardag. (Nilsson & Axelsson 2013; Skolverket 2016; Svensson & Eastmond 2013)

Teoretisk ram

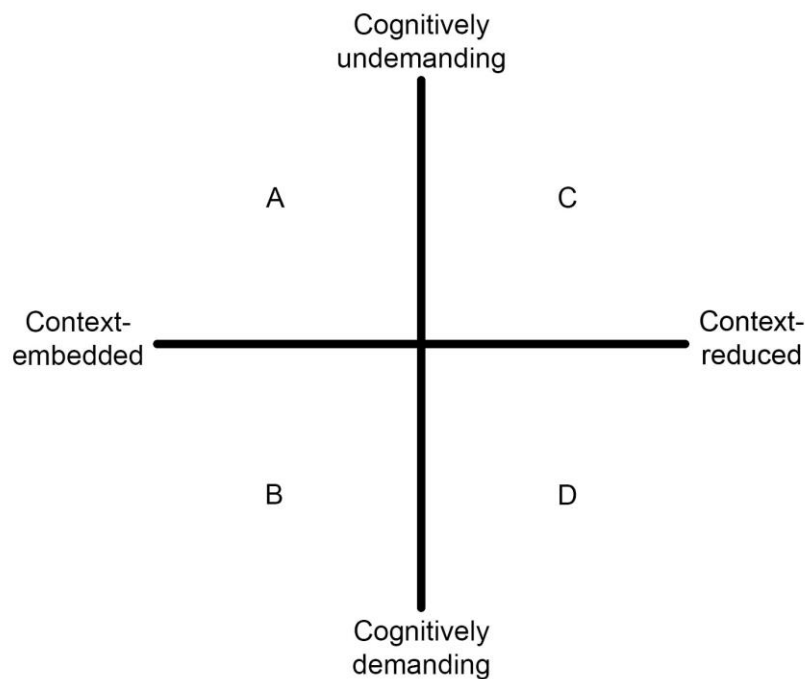
Undersökningens teoretiska utgångspunkt är Cummins modell för andraspråksinläring och teorierna kopplade till denna. (Cummins 2000, s.68; Cummins & Swain 1986, ss.151-156). Modellen beskriver den progression som arbetet med ett andraspråk genomgår i form av gradvis svårare ämnesinnehåll som med tiden blir mer abstrakt. Då nyanlända elever går igenom just denna progression i utvecklingen av nya språkkunskaper, lämpar sig teorin väl som ett bedömningsverktyg för kartläggningar av, och arbetet med nyanlända elever. Då teorin tillämpas i studiens analysarbete, möjliggör den en tydlig kategorisering av undervisning och planeringar i arbetet med nyanlända elever.

Cummins och Swain (1986, s.9) beskriver forskning om förstaspråkets påverkan på en elevs andraspråk. Författarna presenterar exempel där det framgått att elever med ett mer utvecklat förstaspråk, presterar bättre och når längre i sin utveckling av kunskaper i ett andraspråk. Cummins (2000, s.57) lyfter upp de utmaningar som är verklighet för nyanlända elever som tvingas lära sig grunderna i ett nytt språk samtidigt som de förväntas ta till sig och förstå ämnesinnehåll på samma språk.

Tidigare presenterad forskning visar hur lärare ofta har en för stor tilltro till nyanlända elevers kompetenser i det nya språket och hur detta bidrar till brister i dessa elevers möjligheter att ta till sig ämnesinnehåll. Detta för att språket når en allt för hög ämnesinriktad nivå och att eleverna därför inte förstår det lästa. (Hachfeld et al. 2010)

Hajer (2003) menar snarare att lärare ofta förenklar ämnesinnehållet för mycket i syfte att nyanlända och tvåspråkiga elever ska förstå och ta till sig informationen. Detta resulterar också, likt ovan nämnda fall, i en begränsad förståelse av ämnesinnehåll hos tvåspråkiga elever.

Cummins modell för andraspråksinläring (Cummins 2000, s.68; Cummins & Swain 1986, ss.151-156) visar hur effektiv undervisning anpassas gentemot nyanlända elever och hur den succesivt ändrar svårighetsgrad i ämnesinnehåll och kontextuell nivå. Enligt författarna är detta arbetssätt med ett dubbelt fokus på språk- och ämnesutvecklande undervisning, det som ger tvåspråkiga elever de bästa förutsättningarna för lärande. Författarna redogör för en forskningstradition med inriktning på akademiska resultat och med fokus på undervisning utifrån ämnesinnehåll. Denna inriktning missar att ta i beaktning att det tar betydligt längre tid för tvåspråkiga elever att utveckla ett akademiskt språk än det gör att utveckla ett välfungerande vardagsspråk. (Cummins & Swain 1986, ss.151-156)

Figur 1. Figuren visar Cummins Modell för andraspråksinläring. (Ritad efter Cummins 2000)

Cummins (2000, ss.68-69) beskriver olika undervisningsformer och hur de på olika sätt utvecklar tvåspråkiga elevers språkinläring. Aktiviteter som rör sig i modellens övre skikt är sådana som klassas som icke kognitivt krävande. Detta kan vara vardagssamtal och uppgifter där språkanvändningen inte kräver någon högre kognitiv aktivitet. I det begynnande arbetet med nyanlända elever behöver mycket fokus ligga på att lära in det nya språket. Undervisning i detta skikt bör dock vara begränsad i ett senare skede när elever har nått en högre språklig nivå.

I modellens undre skikt finns undervisning som kräver stor kognitiv aktivitet från individen. Här finns språk som utmanar eleven och undervisningen rör sig på en nivå där eleven lär sig och tar till sig ny information. (Cummins 2000, ss.68-69)

Lämplig undervisning för elever som lär sig ett nytt språk, sker genom att undervisningen startar i A-kvadranten. Här lär sig elever det nya språket men i en känd och elevnära kontext. Underlaget för språkinläringen är ett ämnesinnehåll som eleven känner till. I B-kvadranten utmanas elever på ett mer språkligt avancerat plan. Eleven lär sig nya ord och tar till sig ny kunskap, men fortfarande inom ramen av ett bekant ämne. Här kan elever utveckla sitt språk genom att lära sig ämnesbundna ord i ett sammanhang som de känner till. Denna typ av undervisning är generellt av stor betydelse för andraspråks elever. (Cummins 2000, ss.68-69; Cummins & Swain 1986)

I D-kvadranten har undervisningen nått ytterligare en svårighetsgrad då elever utmanas språkligt men inom en för eleverna okänd kontext. Här blir den språkliga inläringen mer abstrakt och kräver en hög kognitiv aktivitet. Denna nivå på undervisning är ofta av mer akademisk art och den kräver maximalt av elevers språkliga förmågor. (Cummins 2000, s.68)

Aktiviteter som rör sig i C-kvadranten bör undvikas ur en språkutvecklande synpunkt. Dessa är varken kognitivt utmanande eller kontextuellt bundna till eleven. Exempel på denna typ av

aktiviteter är att skriva av ord från en tavla eller att fylla i stenciler utan koppling till ett ämnesinnehåll. (Cummins 2000, ss.68-69)

Då undersökningens syfte är att undersöka attityder till kartläggningar och hur lärare använder kartläggningar som stöd och i planering av undervisning, fungerar Cummins modell (Cummins 2000, s.68; Cummins & Swain 1986, ss.151-156) som ett mätverktyg i analysen av detta. Då lärare redogör för hur de planerar sin undervisning efter kartläggningar, kan den planerade undervisningen granskas genom att den placeras i modellen. I detta skede kommer det framgå huruvida undervisningen är kognitivt utmanande och kontextbunden eller om den inte är det. På så sätt kan också den planerade undervisningen bedömas ur ett språkutvecklingsperspektiv.

Även då lärare anger i vilken mån kartläggningar är ett stöd i deras arbete och vilka för- och nackdelar de ser, kan Cummins modell (Cummins 2000, s.68; Cummins & Swain 1986, ss.151-156) tillämpas. Om modellen i detta fall tolkas som en uppdelning av mer eller mindre relevant (kontextbunden) och djupgående (kognitivt utmanande) kartläggning, kan lärarnas upplevda stöd i kartläggningen placeras in i modellen. I denna tolkning blir modellen ett sätt att bedöma en faktisk kartläggning utifrån ett lärarperspektiv.

METOD

I avsnittet presenteras undersökningens metodval utifrån studiens syfte. Efter detta beskrivs urvalsprocessen och arbetet med genomförande av intervjuer. I den sistnämnda delen beskrivs också hur undersökningen har tagit ställning till forskningsetiska principer. Fortsättningsvis beskrivs analysprocessen och hur den genomförts utifrån vald metod och forskningsinriktning. Slutligen redogörs för hur arbetet med studien har genomförts för att garantera trovärdighet och tillförlitlighet.

Val av metod

Då studiens syfte är att undersöka lärares attityder och arbetssätt utifrån kartläggningar, bör dessa åsikter fokuseras på och undersökas med hjälp av en lämplig metod. Dahlgren och Johansson (2015, ss.162-173) beskriver hur kvalitativ forskningsmetod används för att synliggöra enskilda individers upplevelser och tolkningar av undersökningsområdet. Författarna redogör för hur fenomenografi används som en metod i kvalitativ forskning för att synliggöra och analysera människors tankar kring ett fenomen. Då undersökningen inriktas mot lärares individuella uppfattningar och tankar kring kartläggningar, används kvalitativ metod med delar av en fenomenografisk analys. Studien är i sitt utförande inspirerad av fenomenografien, även om den inte följer ett strikt fenomenografiskt tillvägagångssätt.

Dahlgren och Johansson (2015, ss.162-173) redogör för hur semistrukturerade intervjuer ofta används inom den fenomenografiska forskningen som en lämplig insamlingsmetod. Detta eftersom intervjupersoners faktiska attityder gentemot fenomen önskas synliggöras. Genom en semistrukturerad intervju kan ett fritt samtal bedrivas och författarna beskriver hur en förutsättning för den fenomenografiska forskningen är uttömmande svar från intervjupersoner. Ett samtal som utgår från teman och inte förhåller sig strikt till frågor, kan styras av respondenten och de svar hen ger.

Även Back och Bertero (2015, ss.151-153) beskriver hur den semistrukturerade intervjun är att föredra då respondenternas personliga upplevelser önskas synliggöras. Fokus i intervjun finns inte i att ta reda på ett rätt eller felaktigt svar på en fråga eller kring ett förhållande, utan det centrala är att lyfta fram individuella attityder.

Innan intervjuerna i undersökningen genomfördes, skapades en intervjuguide (Bilaga 2). Frågorna i intervjuguiden delades in i olika tema som berörde olika delar i undersökningen. Dessa teman är: *mottagandet, pedagogiskt arbete utifrån kartläggningar* och slutligen *attityder till kartläggningar*.

Urval

I och med urvalsprocessen i en kvalitativ undersökning, ska urvalet spegla de avgränsningar som studiens syfte innehåller. En avsedd undersökt grupp ska innehålla representanter från gruppen utan att den behöver uppfylla ett statistisk godtagbar andel av gruppen. I det kvalitativa urvalet ska istället olika individer inom avgränsningarna väljas ut, utan att personerna är extremer inom gruppen. Då den avgränsade gruppen är en homogen grupp, ska individerna i gruppen vara heterogena. (Trost 2010, s.137)

Trost, J. (2010, ss.137-140) redogör vidare för strategiskt urval och hur detta innebär att urvalet görs för att nå undersökningsspersoner inom en avgränsad grupp och med på förhand angivna egenskaper. Då studiens syfte är att undersöka attityder och arbetssätt utefter kartläggningar hos lågstadielärare vid en skola, faller urvalet av naturliga skäl på de lågstadielärare som arbetar på den utvalda skolan. Denna skola valdes då den tar emot många nyanlända elever och för att lärarna där generellt har stora erfarenheter av mottagande av

nyanlända och arbete med kartläggningar. Då denna homogena grupp lågstadielärare som undervisar i svenska vid skolan, består av en begränsad mängd individer, faller urvalet på samtliga av dessa. Av dessa valde sju lärare att delta i undersökningen.

När beslut tas i och med en undersökning om hur många individer som ska tillfrågas och intervjuas avgörs det delvis beroende på utfallet och den svarsbild som respondenterna ger. Om undersökningsspersoner ständigt ger nya svar och infallsvinklar kring det undersökta, finns troligen mer att hämta och de skilda svaren bidrar till att ge en komplett bild av undersökningsområdet. När nya intervjuer flera gånger ger en liknande bild av ett fenomen eller ett område, kan detta tolkas som att respondenterna har gett en samlad och rättvis bild av det undersökta. (Bryman 2011, s. 436; Dahlgren & Johansson 2015, ss.162-173; Kvale & Brinkmann 2014, s.156)

Genomförande

Då studiens syfte är att undersöka attityder till kartläggningar av nyanlända elever hos några lärare, började arbetet med att lärare vid den utvalda skolan kontaktades via email. I samband med detta skickades också missivbrev (Bilaga 1) ut till de tilltänkta respondenterna. Detta för att informera respondenterna om studiens syfte och undersökningens tillvägagångssätt. I brevet framgick hur respondenternas deltagande var frivilligt och att de under hela intervjun hade möjlighet att avbryta samtalet och intervjun. Respondenterna informerades om hur analysarbete skulle gå till väga och hur den inspelade intervjun och transkriberingen av denna skulle behandlas under och efter arbetet.

Kvale och Brinkmann (2014, s.107) redogör för begreppet informerat samtycke och den information som respondenter bör få i samband med en intervju. Enligt författarna ska en intervju ske på ett sådant sätt att undersökningsspersoner inte kommer till skada och att de upplever att deltagandet sker helt utifrån eget beslut. Att informera respondenterna genom ett missivbrev, bidrar till att undersökningen genomförs på ett korrekt sätt.

En majoritet av de tilltänkta intervjupersonerna svarade på email och kunde tänka sig att ställa upp på intervju. Utifrån respondenternas önskemål bokades tid för intervjuer in på skolan där de arbetar. Dessa tillfällen var spridda över en tvåveckorsperiod vilket möjliggjorde att lärarna kunde välja tillfällen där de upplevde att de hann med att delta och bli intervjuade. Intervjuerna spelades in med hjälp av diktafon och de tog ungefär en halvtimme per tillfälle.

Back och Bertero (2015, ss.151-153) redogör för hur det ligger i den semistrukturerade intervjuens natur, att den sker i en kontext där mötet mellan människor spelar en betydande roll. Intervjuer kan därför bli tidskrävande.

Forskningsetik

Då forskning bedrivs finns vissa etiska förhållningssätt som en forskar måste ta hänsyn till och ta i beaktning. Dessa forskningsetiska principer är kravet på information, kravet på samtycke, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet. (Vetenskapsrådet 2011, s. 6)

Informationskravet (Vetenskapsrådet 2011, ss.7-8) har tagits hänsyn till genom det missivbrev som skickades ut till intervjupersonerna innan genomförda intervjuer. I missivbrevet fick respondenterna information om studien och dess syfte. Innan genomförda intervjuer informerades respondenterna ytterligare om hur intervjuerna skulle användas i studien och vilken funktion de skulle fylla i undersökningen som helhet.

Samtyckeskravet (Vetenskapsrådet 2011, ss.9-11) innebär att intervjupersonerna måste ge sitt samtycke innan intervju genomförs. De informerades också om att de kunde välja att avbryta intervjun när de ville under intervjuprocessen.

Konfidentialitetskravet (Vetenskapsrådet 2011, ss.12-13) innebär att forskare måste se till att respondenterna och samtliga uppgifter som kan kopplas till dem, anonymiseras i största möjliga mån. Detta innebär att ingen information får publiceras som kan kopplas till respondenterna. Personuppgifter och information kring respondenterna måste behandlas på ett sådant sätt att obehöriga ej kan ta del av uppgifterna. Intervjupersonerna informerades om detta innan intervjuerna genomfördes.

Nyttjandekravet (Vetenskapsrådet 2011, s.14) har tagits hänsyn till genom att respondenterna informerades om att det insamlade materialet och uppgifter om respondenterna, endast får användas för forskningsändamål och i undersökningen.

I utförandet av intervjuerna, har författaren noggrant betänkt sitt eget agerande och tillvägagångssätt. Överväganden har gjorts om huruvida undersökningen i sin helhet är etiskt försvarbar och om den kan påverka de deltagande respondenterna på något sätt i sitt deltagande eller i efterhand. Konstateranden har gjorts om att undersökningen inte sätter, varken respondenter eller författaren i en situation som på något sätt kan innebära negativa konsekvenser för någon av parterna. Utifrån vetskapen om det ansvar som finns hos författaren i och med genomförandet av studien, bedömdes studien som etiskt godtagbar och att författaren kunde genomföra intervjuerna.

Analys/bearbetning

Efter genomförda intervjuer transkriberades och sammanställdes dessa till textdokument utifrån de inspelningar som gjorts vid intervjutillfällena. Att ordagrant återge muntligt tal i text är utmanande då individer i det talade samtalet inte förhåller sig till språk på samma sätt som i skriven form.

Kvale och Brinkmann (2014, s.217) beskriver transkriberingsarbetet som en process där många tolkningar och avvägningar måste göras. Att översätta ett samtal mellan två individer under ett möte, erbjuder många språkliga och innehållsinriktade utmaningar. Författarna menar att tonfall, gester och andra kommunikativa verktyg ofta går förlorade i transkriberingsprocessen.

Back och Bertero (2015, s.152) redogör för hur forskare ofta ser transkriberingsprocessen som en tidskrävande och arbetsmässigt krävande syssla. Författarna menar dock att det i arbetet med transkriberingar, också finns utrymme för mycket reflektion och tankar kring den aktuella texten. På samma sätt har transkriberingsarbetet i och med undersökningen tagit tid, men bjudit på viktiga insikter och tolkningar av innehållet.

Dahlgren och Johansson (2015, ss.162-173) redogör för analysarbetet i den fenomenografiska inriktningen av kvalitativ forskningsmetod. Delar av denna metod har används i analysen av intervjuerna. Arbetet inleddes med upprepad läsning av de transkriberade intervjuerna samtidigt som anteckningar gjordes. Därefter urskildes de mest signifikanta uttalandena i intervjuerna. Dessa var uttalanden som kunde bidra till att ge en samlad bild av respondentens åsikt kring ett tema.

Efter detta jämfördes olika uttalanden för att synliggöra likheter och skillnader. Uttalandena delades senare upp i olika grupper genom att de relaterades till varandra utifrån de likheter eller skillnader som synliggjorts. När dessa grupperingar hade skapats, lades fokus på att förtydliga gruppernas gemensamma andemeningar. Utifrån dessa skapades rubriker under vilka resultatet presenterades på.

Trovärdighet och tillförlitlighet

För att säkerställa att forskning verkligen undersöker det område det ämnar undersöka och att metoderna som används är lämpliga, bedöms en undersöknings validitet eller trovärdighet. (Fejes och Thornberg 2015, ss. 258-259; Kvale och Brinkmann (2014, ss.298-300)

I arbetet med undersökningen har handledare varit delaktig i framtagningen av intervjuguide och planerande av intervjuer. Handledare har också bidragit till beslut om intervjutyp och respondenter. Då undersökningens syfte direkt avgränsar undersökningsområdet, bidrar det till att minska risken för att, för undersökningen, irrelevanta personer intervjuas. Detta höjer undersökningens validitet.

En undersöknings tillförlitlighet eller reabilitet är ett mått på huruvida undersökningens resultat är tillförlitligt och riktigt. Inom kvalitativ forskning där individers upplevelser eller attityder ska synliggöras, blir ett givet tillvägagångssätt att undersöka detta genom att intervjua dessa individer. Kvale och Brinkmann (2014, s.225) beskriver hur forskares tolkningar i arbetet med transkriberingar kan skilja sig och därigenom inverka på en undersöknings reabilitet.

I undersökningen har arbetet med transkribering skett systematiskt med kodning och framtagning av teman. Intervjupersonernas svar har redovisats ordagrant och ett neutralt förhållningssätt har aktivt genomsyrat tolkningsarbetet.

RESULTAT

I följande avsnitt presenteras undersökningens resultat. Detta kategoriseras i tre rubriker som var för sig berör olika aspekter av kartläggningar och arbetet med dessa. Under de tre huvudrubrikerna, delas resultatet in i kategorier utifrån den analys som gjorts av materialet.

Mottagandet

Under denna rubrik redogörs för studiens resultat som berör mottagandet av nyanlända elever och lärares upplevelser av detta. Resultatet visar hur lärare upplever att de har begränsade möjligheter att förbereda mottagandet av en nyanländ elev och att fokus till att börja med ligger i att skapa en trygg miljö för eleven och att få denna att känna sig välkommen. Lärare anger också hur de i mottagandet av elever är i stort behov av resurser.

Mottagningsprocessen försvåras av kort varsel

När de tillfrågade lärarna redogör för hur mottagandeprocessen brukar se ut och när information om nya elever i klassen når dem, anger en majoritet att detta ofta sker med kort varsel. Lärarna ger en samlad bild av att besked om att en ny elev kommer till klassen, ofta når dem dagen innan eller innan en helg där eleven sedan börjar på måndagen. Tidigare har detta ofta sett annorlunda ut med längre förberedelser och möten mellan lärare, elev och vårdnadshavare. En effekt av att information kommer sent, är bristfälliga förberedelser där lämpligt material sällan har tagits fram eller finns att tillgå. Anna uttrycker att:

Det kan gå på ett par dagar bara. Någon gång har det varit att man på fredagen har fått reda på att man ska få en ny elev på måndagen. Så har det liksom varit och då hinner man ju inte förbereda sig särskilt mycket. Man försöker liksom göra en placering i klassen så att eleven får ett välkomnande. (Anna)

På grund av kort varsel i informationen till lärare och de bristfälliga förberedelserna som är en följd av detta, väljer lärarna att fokusera på att ge elever ett gott välkomnande. Lärarna prioriterar i detta skede det sociala arbetet.

De intervjuade lärarna anger att de i det begynnande arbetet med nyanlända elever ofta fokuserar på att skapa en lugn och trygg miljö där de ger de nya eleverna förutsättningar att känna sig välkomna. I detta arbete har anpassat material och undervisning en underordnad betydelse, och fokus ligger istället på att eleven ska få känna sig trygg och säker i situationen. Flera av lärarna betonade vikten av en öppenhet och förståelse hos läraren gentemot de nyanlända eleverna som många gånger har upplevt krigssituationer och traumatiserande händelser. Carina redogör för detta på följande sätt:

Det har inte gått att förbereda så mycket utan det gällde för mig som lärare att ha ett lugn och ett fint bemötande till dessa elever så det känner sig trygga. De flesta har ju ett krig i sin ryggsäck. (Carina)

Lärarna ser behovet av att arbete fokuseras på relationsbyggande. De största behoven hos nyanlända elever är enligt lärare i detta skede att skapa en lugn och trygg miljö.

Bristfälliga resurser

Lärarna i undersökningen delger hur de upplever ett stort tryck på skolan i mottagandet av nyanlända elever och hur detta bidrar till de begränsade möjligheterna att planera och individanpassa undervisning för eleverna innan de anländer till klassen. En del av lärarna har tagit emot upp till sju elever under ett skolår och det höga trycket har nu resulterat i ett intagningsstopp. Lärarna anger att det tidigare fanns förberedelseklasser på skolan där nyanlända elever, utifrån sina första språk, fick bekanta sig med ämnesspecifika ord och grunderna i svenska språket. Denna verksamhet finns inte längre och de resurser som finns för nyanlända, fördelas på de som anlände senast och troligen är i störst behov av dem. Detta görs genom en särskild undervisningsgrupp. Birgitta anger att:

*Vi har en särskild undervisningsgrupp nu. Där finns två SVA-lärare som är inriktade mot 1-3 och en 4-6. Där tar de ju emot nyanlända men eftersom det är stopp... Vi tar ju inte emot elever. Så har de som är nyast fått gå dit då.
(Birgitta)*

Lärare anger hur resurser i SVA prioriteras mot de elever som kommit till skolan senast. Utöver behovet av resurser gentemot dessa elever, finns också ett starkt behov av hjälp i arbetet med andra elever och på olika språk. Lärarna upplever en stor brist på resurser.

Då lärarna anger i vilken mån och på vilket sätt de använder kartläggningar i det begynnande arbetet med elever, kan endast få lärare redogöra för hur de gjort detta. Majoriteten av lärarna saknar alltså denna erfarenhet. I de fall där nyanlända elever inledningsvis placeras i årskurs tre och uppåt, kartläggs de via kommunens mottagningsorgan. I dessa fall har lärare kunnat använda kartläggningar i det begynnande arbetet och för att planera undervisningen. Om eleverna istället placeras i årskurs ett eller två, måste kartläggningar göras på skolan av redan hårt belastad personal. Denna process tar ofta lång tid och lärare anger att det kan dröja en termin innan en kartläggning kommer. Vid det skedet har mycket hänt med elevens språkutveckling och dessa kartläggningar upplevs som inaktuella. Fredrika uttrycker sig på följande sätt:

Men när jag har tagit emot så har vi inte fått någon kartläggning från CFL utan kartläggningar börjar ju göras från år tre i CFL. Så de som kommer från förskoleklass... Nej inte förskoleklass utan ettan och tvåan så gör vår SVA-lärare en kartläggning, men det är ju inte alltid att den kartläggningen hinner göras direkt. Utan det kan dröja en termin. (Fredrika)

Lärare upplever att kartlägningsarbetet på skolan är bristfälligt och att de resurser som finns är hårt belastade. Skolan är i behov av mer resurser och hjälp i arbetet.

Pedagogiskt arbete utifrån kartläggningarna

I följande del presenteras resultat som berör lärares angivna arbete utifrån kartläggningar. Lärarna anger att de ofta undervisar nyanlända elever utan att veta, för undervisningen, viktig och grundläggande information. Fortsättningsvis redogörs för kartläggningars betydelse beroende på i vilket skede i mottagandet de kommer. Slutligen berörs Cummins modell för andraspråksinläring, och hur det arbetssätt som är kopplat till modellen ofta kräver mycket resurser.

Att undervisa trots brist på information om elever

När de intervjuade lärarna beskriver sitt arbete med planering av lektioner utifrån kartläggningar, framgår hur majoriteten av lärarna upplever att detta aldrig görs. Ett fåtal av lärarna har tagit emot elever som blivit kartlagda i ett tidigt skede och har därför kunnat planera och individanpassa undervisning efter detta. De flesta lärarna anger dock det motsatta och de upplever att de sällan får möjlighet till planering utifrån kartläggningar. En samlad bild av lärarnas upplevelser kring tidig planering, är att kartläggningar ofta kommer i ett skede där mycket av det viktiga begynnande arbetet är gjort. Flera av lärarna anger att de själva får upptäcka vilken kunskapsnivå elever ligger på och vad de behöver träna på. En del lärare redogör även för hur de ibland hinner ha utvecklingssamtal med eleven och vårdnadshavare innan en kartläggning kommer. Lärarna har då kunnat tillförskansa sig viktig information den vägen. Anna uttrycker att:

För i många fall har man ju inte fått någon kartläggning utan man märker med tiden vad eleven kan och vad eleven behöver träna mer på, man gör som en egen kartläggning i klassrummet. Men det underlättar ju helt klart med en kartläggning för att kunna... Undervisa utifrån deras individuella behov. Så det är ju fördelaktigt att ha det, om man kan få det. (Anna)

Lärarna ser en brist i mottagandet av nyanlända elever och i informationen de får ta del av. Viktig information får de ta reda på själva.

När lärarna i undersökningen planerar undervisning i och med mottagandet av nyanlända elever, beskriver de hur detta underlättas om de kan få hjälp av en studiehandledare. Dessa är personer som kan hjälpa elever på deras förstaspråk och instruera dem i skolarbetet. Behovet av studiehandledare är dock stort och lärarna anger att de sällan får den hjälp och det stöd de behöver. Flera av lärarna beskriver hur de ofta måste ta till andra metoder för att kommunicera med eleverna. Dessa metoder kan vara att ta hjälp av bilder och datorprogram som utgår från, för eleven kända teman, eller att låta andra elever som talar elevens förstaspråk hjälpa till med tolkning. Lärarna ger en samlad bild av att detta ofta fungerar bra och att de arbetar efter bästa förmåga utifrån de förutsättningar som finns. Gunilla kommenterar detta på följande sätt:

Man gör liksom det bästa av situationen. När ingen hjälp finns får man ju använda paddan då, eller bilder eller gester. Ofta kan ju kanske någon elev hjälpa till också. Som kan språket då. (Gunilla)

Lärarna uppger hur de i det begynnande arbetet med nyanlända elever måste arbeta efter de förutsättningar som finns. De använder sig av de hjälpmedel som finns till hands och sociala relationer kan spela en viktig roll i detta arbete.

När de intervjuade lärarna återger hur de arbetar med kartläggningarna i planering av svenskundervisning, framgår det hur de sällan kan göra detta då kartläggningarna ofta kommer i ett för sent skede. Några få lärare uppger dock att de fått kartläggningar i samband med elevers mottagande. Då har dessa kartläggningar varit ett stöd i planeringen av den individanpassade undervisningen och hjälpt lärarna att anpassa material och innehåll efter eleverna. I arbetet med svenskämnet uppger majoriteten av lärarna att det är en fördel för

elever och lärare då nyanlända elever placeras i klassen i årskurs ett och att arbetet i många fall kan fortgå utan aktuell kartläggning. Eftersom svenskundervisningen är grundläggande och med lite krav på förkunskaper, kan många nyanlända elever ta till sig undervisningen och delta med goda förutsättningar. Birgitta uttrycker att:

Sen är det nog också skillnad när de kommer i ettan och tvåan. Det är skillnad i femman. Då kanske man har större behov av att veta vad de har för skolbakgrund. Ettan och så börjar ju ofta från grunden. Så det är ju lite lättare så. Med språkutveckling och läsa och skriva. (Birgitta)

Då lärarna sällan får relevant information om elevers skolbakgrund i det begynnande arbetet, är de bästa förutsättningarna för elever om de börjar i klassen då arbetet är grundläggande.

Kartläggningars betydelse vid olika tillfällen

När lärarna i undersökningen beskriver arbetet med kartläggningar och framförallt de som kommer i ett senare skede, framgår det hur lärarna i dessa fall upplever lite stöd och hjälp i kartläggningarna. Lärarna fick svara på hur länge de använder kartläggningar i arbetet med en elev och majoriteten uppger att de inte använder den särskilt länge. De menar att kartläggningar i de flesta fall upplevs som inaktuella och att de innehåller begränsad mängd ny information för lärare. En del lärare betonar vikten av kartläggningar av elevers skolbakgrund och tidigare upplevelse och hur lärare måste förhålla sig till detta. Kartläggningar utifrån språk- och ämneskunskaper erbjuder en mer begränsad hjälp. Erika delger följande:

Man har inte dem så länge. Det har, fyller ingen vidare funktion. Förutom då vad de varit med om innan. Bakgrund och så. De är ju inte alltid så aktuella när de väl kommer utan man har redan lärt känna eleven och sett vad eleven kan och man försöker ju utgå från det. (Erika)

Lärare anger att, då de flesta kartläggningar kommer i ett för sent skede, är den viktigaste informationen elevernas bakgrund och tidigare erfarenheter.

Lärarna i undersökningen beskriver vidare det faktiska stöd kartläggningar erbjuder lärarna i sitt arbete, i de fall där de kommer i ett skede där de är aktuella och erbjuder information om elever. Enligt några av lärarna fungerar kartläggningarna då som en hjälp när de ska individanpassa undervisningen. Kartläggningar förtydligar också de mål som eleven bör nå och de kan direkt påverka elevens första tid i skolan. Under dessa förhållanden är kartläggningar en viktig del i arbetet med att erbjuda elever lämpliga uppgifter och utmana dem på en relevant språklig nivå. Magda uttrycker att:

När jag väl då fick en, var den bra att ha när jag då, skulle planera undervisningen. Då såg man ju vad hon kunde sen innan och då gav jag ju inte henne det allra lättaste. Då kunde hon ju skriva rätt bra..., utan då var det det språkliga vi skulle jobba med framöver. (Magda)

När kartläggningar kommer i ett skede där de ger läraren viktig information, är de ett bra verktyg för planerande av undervisning. Då hjälper de lärare att individanpassa undervisningen.

Ett resurskrävande arbetssätt

Ett fåtal av de intervjuade lärarna uppger att de är bekanta med Cummins modell för andraspråksinlärning. En av lärarna uppger att hen ofta använder sig av modellen i tanken och som ett övergripande förhållningssätt då hen planerar lektioner och sin undervisning gentemot de nyanlända eleverna i klassen. En majoritet av lärarna uppger efter en presentation av modellen, att de försöker arbeta på ett sätt som överensstämmer med Cummins teorier. Lärarna framhäver dock att detta arbetssätt är resurskrävande och att det förutsätter att samtliga elever arbetar självständigt så att de nyanlända eleverna kan arbeta med material utifrån en relevant språknivå. Lärarna presenterar en samlad bild av att dessa resurser sällan finns och att detta arbete därför kan vara svårt att genomföra. Anna uttrycker att:

Men för sådan typ av undervisning krävs ju en studiehandledare som kan vara med och tolka för eleven. För just att hålla en sådan låg nivå för just den eleven funkar ju jättebra men sen har vi ju ett spann med andra elever som behöver sitt. Så just med studiehandledning. De tillfällena är ju superbra. Men det är ju inte alltid studiehandledning finns. (Anna)

Att anpassa undervisningen efter en elev är ett väl fungerande arbetssätt som dock kräver mycket resurser.

Attityder till kartläggningarna

I avsnittet presenteras resultat som berör lärares attityder till kartläggningar och olika aspekter av detta. Lärare anger hur de uppfattar kartläggningar som välgjorda och detta härleds till en hög kvalitet på kartläggningsmaterialet. Slutligen redogörs för för- och nackdelar med kartläggningar. Det framgår i denna del att arbetet utifrån kartläggningar är starkt beroende av relevanta resurser.

Hög nivå på kartläggningar

En majoritet av de intervjuade lärarna anger att de generellt upplever kartläggningar som välgjorda. En av lärarna beskriver hur hen har begränsad erfarenhet av mottagna kartläggningar, och hur dessa erfarenheter inte kan ligga till grund för en bedömning av kartläggningarna som välgjorda. De lärare som anger att kartläggningar håller en hög nivå, menar att de ofta är gjorda på ett liknande sätt och att de i de flesta fall innehåller samma typ av information. Några lärare kopplar detta till det faktum att kartläggningsmaterialet är obligatoriskt och att det håller en hög nivå. Enligt lärarna återspeglas detta i de kartläggningar de blir tilldelade. Några av lärarna anger också att de varit med och utvärderat kartläggningar. I de fall där kartläggningarna har kommit inom en relevant tidsram, har personalen på skolan i vissa fall också kunnat utvärdera kartläggningarna. I denna process jämförs en kartläggning med den berörda elevens måluppfyllelse. Genom att studera i vilken mån en elev har nått önskvärda mål, kan också en bedömning av kartläggningen göras. Erika uttrycker att:

Jag tycker de är välgjorda. Så som jag ser att resultatet blir. Vi ska ju utvärdera sen också. Då tittar vi och SVA-läraren på elevernas resultat och ser vilken utveckling... Jag tror att om den inte hade varit bra hade nog inte resultatet blivit så bra heller. (Erika)

Lärare uppger att kartläggningarna håller en generellt hög nivå. Detta påverkas mycket av en väl fungerande arbetsgång där kvalitén på kartläggningar utvärderas.

För- och nackdelar med kartläggningar

Då lärare anger vilka fördelar som finns i och med kartläggningar, anger flera av lärarna att kartläggningar, i de fall där de kommer inom en relevant tidsram, kan vara en stor fördel för den berörda eleven. I de fall där en kartläggning görs och där läraren kan få stöd av en studiehandledare som talar samma språk som eleven, är kartläggningar betydande och viktiga för undervisningens upplägg. I dessa fall underlättar det språkliga stödet för eleven genom att sätta in ny kunskap i en språkligt bekant kontext. Gunilla uttrycker att:

Fördelen med kartläggningar är att man ju ramar in det eleven behöver. Och man förutspår ju egentligen vad den eleven behöver för att nå ett visst mål. Och det är bra så länge man utgår... man kan inte alltid utgå från elevens kunskap, man kan inte alltid kommunicera med den. Men så länge det finns en studiehandledare som kan samma språk som eleven, så är ju hela kartläggningen en stor fördel för elevens utveckling. (Gunilla)

Läraren belyser hur en relevant kartläggning kan vara avgörande för en elevs första tid i skolan. Detta förutsatt att lämpliga resurser finns tillgängliga.

När lärarna anger vilka nackdelar som finns i och med kartläggningar, uppger samtliga lärare att kartläggningar kräver arbete och resurser som inte alltid finns tillgängliga i den mån det är önskvärt. Detta resulterar ofta i försenade kartläggningar som i och med den sena ankomsten, blir inaktuella. Flera lärare beskriver också hur verksamheten och mottagandet ibland stannar upp efter en kartläggning. I flera fall har resurser lagts på att genomföra en noggrann kartläggning, men då inte språklig kompetens finns på skolan som kan underlätta arbetet för den nyanlända eleven, stannar undervisningen till. Gunilla redogör för detta på följande sätt:

Kanske finns en kartläggning men som i den där tjejens fall, att det inte fanns någon studiehandledare. Och då måste ju jag också vara dubbel. Då måste jag gå in på engelska och så förstår hon inte alltid engelska ändå. Och då blir det som en börda för mig och vi har ju haft många sådana fall på den här skolan och då har vi gått på knäna. Att man inte orkar. (Gunilla)

Läraren beskriver hur arbetet utifrån kartläggningar kräver resurser som inte alltid finns att tillgå. I dessa fall blir arbetet slitsamt för lärare som upplever att de måste undervisa på två håll samtidigt.

Sammanfattning

Lärarna beskriver en brist på information och att mottagandet av nyanlända elever ofta sker med kort varsel. Detta resulterar i knappa förberedelser och lärarna väljer i detta skede att fokusera på det sociala arbetet. Lärarna anger att skolans resurser är hårt belastade och att arbetet med kartläggningar och stöd i klassrummet blir lidande.

Information om elever når sällan lärare i den mån de själva önskar. Lärarna anger att de ofta får arbeta utifrån de förutsättningar som finns och ta reda på viktig information om elever själva. Då kartläggningar kommer i ett tidigt skede, är de enligt lärarna ett bra verktyg i planeringen av undervisning. Då de istället dröjer, är de bästa förutsättningarna för elever att börja i de tidigaste årskurserna där nivån är grundläggande.

Lärarna anger att kartläggningar håller en generellt hög nivå. Då resurser finns att tillgå kan väl genomförda kartläggningar vara direkt avgörande för en elevs skolgång. Utan stöd från resurser anger lärarna dock att arbetet utifrån kartläggningar blir krävande.

DISKUSSION

Resultatdiskussion

I detta avsnitt diskuteras studiens resultat. Studiens syfte är att undersöka attityder till kartläggningar av nyanlända elever hos några lärare. Utifrån syftet, aktuell forskning och studiens teoretiska ram tolkas slutsatser av resultatet. Resultatet diskuteras utifrån de kategorier som skapats i analysarbetet och som presenteras i resultatet.

Mottagandet

Av resultatet framgår att lärare inriktar de första insatserna i mottagandet av nyanlända elever på välkommandet och det sociala arbetet. I avsnittet diskuteras anledningar till detta och både det faktum att nyanlända elever ofta ser skolan som en trygg plats och att de riskerar att uppleva utanförskap, lyfts fram som troliga skäl till lärarnas arbete. Avsnittet berör vidare bristen på information och resurser i det tidiga skedet av mottagandet av nyanlända elever. Utifrån detta dras slutsatserna att skolans befintliga resurser är överbelastade och att skolan i sitt sätt att organisera mottagande, utsätter lärare för en stor belastning.

I resultatet framgår hur lärarna i undersökningen upplever en stor brist på information och möjligheter till förberedelser i mottagandet av nyanlända elever. I och med det snabba mottagandet av elever, prioriterar lärare att arbeta socialt och utifrån ett välkomnande perspektiv.

En anledning till detta kan vara att lärare är medvetna om vikten av att nyanlända elever känner sig välkomna och accepterade i skolan. Detta eftersom eleverna riskerar att känna sig isolerade och uppleva utanförskap om inte ett aktivt socialt inriktat arbetssätt anammas från skolan.

Nilsson och Axelsson (2013) redogör för hur många nyanlända elever upplever utanförskap i skolan och att de ofta känner sig ensamma. Författarna lyfter i sin forskning fram hur skolor måste arbeta aktivt för att motverka detta.

Lärarnas fokusering på socialt arbete, kan också härledas till tron om att nyanlända elever ofta ser skolan som en plats för trygghet och tillhörighet. Nyanlända elever upplever ofta skolan som ett sammanhang där de trivs och som en plats för struktur.

Svensson och Eastmond (2013) presenterar forskning som pekar på att många nyanlända elever ser skolan som en plats för struktur och tillhörighet. Författarna menar att dessa elevers inställning till skolan ofta påverkas av externa faktorer, men att grundinställningen till skolväsendet är övervägande positivt.

Dessa två möjliga anledningar till det sociala arbetet motsäger varandra i själva grundanledningen. Arbetssättet som lärarna anammar blir dock det samma och målsättningen med det begynnande välkomnande arbetet är en trygg miljö för eleverna. Att skapa en trygg lärandemiljö för de nyanlända eleverna möjliggör också framtida kunskapsutveckling.

Utifrån Cummins teorier (Cummins 2000, ss.68-69) om hur språkutveckling gynnas då den sker i ett kontextbundet och inte kognitivt krävande sammanhang, kan lärarnas sociala arbete finna stöd. I de fall där elever har tidigare skolbakgrund, fungerar det stillsamma välkommandet som en, för eleven, välkänd kontext. Hos de elever som saknar skolbakgrund kan det sociala arbetet bidra till trygghetskänslor hos eleven. Att känna sig delaktig och välkommen i ett sammanhang, fungerar på samma sätt som en välkänd och viktig kontext.

De intervjuade lärarna anger att det finns en stor brist på resurser på skolan och att kartlägningsprocessen fungerar dåligt i mottagandet av nya elever. En anledning till detta kan vara att skolan under en lång tid har tagit emot många nyanlända elever. Detta kan ha bidragit till hårt belastad personal och ett överväldigande behov av resurser. Det är möjligt att den personal på skolan som ska genomföra kartläggningar, har en tung arbetsbörda och att dessa därför bortprioriteras.

Skolverket (*Allmänna råd om utbildning för nyanlända elever* 2016) redogör för hur olika skolor och kommuner organiserar mottagande av nyanlända elever på olika sätt. Bunar (2010) och Matthews (2008) menar att hårt belastade och illa förberedda skolor, ofta riskerar att inte kunna hjälpa nyanlända elever genom ett välorganiserat och planerat mottagande. Då den undersökta skolan har haft ett stort flöde av mottagna elever, kan detta därför påverka mottagandets kvalitet negativt.

En annan anledning till bristande resurser och en illa fungerande kartlägningsprocess, kan vara brist på fungerande struktur på skolan där de undersökta lärarna arbetar. Forskning som publicerats innan införandet av skolverkets obligatoriska kartlägningsmaterial, pekar på att mottagandet av nyanlända elever ofta saknar struktur och att skolor generellt är i behov av nationella policyer (Bunar 2010; Matthews 2008). En möjlig förklaring till lärarnas upplevelser är att det obligatoriska kartlägningsmaterialet inte har implementerats fullt ut på skolan, och att detta bidrar till den eventuella bristen på struktur.

Denna förklaring är dock inte särskilt trolig då skolan har stor erfarenhet av mottagandet av nyanlända elever, och det faktum att lärare i intervjuerna beskriver hur kartläggningar, oavsett om de görs i tid eller inte, ändå alltid görs. Ett annat argument som starkt talar emot denna förklaring är att användandet av kartlägningsmaterialet är obligatoriskt och beslutat om i skollagen (Skolverket 2017).

Nilsson och Bunar (2015) beskriver hur mottagande av nyanlända elever generellt görs på två olika sätt. Mottagandet kan organiseras genom en förberedelseklass där elever får grundläggande kunskaper om ämnesord och vardagsspråk innan de börjar i ordinarie klasser. Författarna beskriver också hur elever kan placeras i klasser direkt.

En förklaring till lärarnas upplevelser av bristande resurser, kan vara att skolan, genom sin mottagningsstrategi där elever placeras direkt i klasser, kräver mycket av lärarna. Då elever börjar i klasser direkt vid mottagandet, måste lärare undervisa de nyanlända eleverna på en språkligt grundlig nivå samtidigt som de tillgodoser resterande grupps behov. För att nyanlända elever ska ges goda förutsättningar att ta till sig undervisningen, krävs i detta skede resurser i form av studiehandledare som talar samma språk som eleven. Det stora behovet av resurser på skolan, kan troligtvis ligga till grund för lärares upplevelser av brist på de samma.

Sammanfattningsvis ses en brist i mottagningsprocessen. Det är troligt att det stora mottagandet av nyanlända elever på den undersökta skolan, i kombination med redan bristfälliga resurser, leder till ett samlat mottagande som upplevs krävande och bristfälligt i flera led. Då lärarna tar emot elever med kort varsel och utan avgörande information, är det troligt att de i brist på andra möjligheter och utifrån vetskapen om vikten av ett gott mottagande, måste prioritera just det arbetet. Detta arbete, oavsett huruvida det upplevs som begränsande, finner stöd i studiens teoretiska utgångspunkt. Sannorlikt är att tillgången på mer resurser hade bidragit till en annan upplevelse av arbetet med nyanlända elever. Det stora behovet av redan bristfälliga resurser skapar i förlängningen ett ännu större behov och resurserna räcker inte till.

Pedagogiskt arbete utifrån kartläggningarna

I avsnittet diskuteras lärares förutsättningar för arbetet med nyanlända elever i brist på viktig information. Faktorer som troligen påverkar informationsflödet lyfts upp och avsnittet berör också effekten av den bristfälliga informationen i och med att kartläggningar anländer i ett allt för sent skede. De olika förutsättningar lärare har i och med arbetet utifrån kartläggningar diskuteras. Undervisning som utgår från tidigt anlända kartläggningar, ger elever bäst förutsättningar för inläring. Då denna dock är resurskrävande, blir slutsatsen att skolans beredskap och möjligheter för mottagandet av nyanlända elever kan ifrågasättas.

Studiens resultat visar hur lärare ser en brist på den information de tar del av i och med mottagandet av nyanlända elever. Detta bidrar till att lärarna måste arbeta efter de förutsättningar som finns och ta reda på information om elever själva. Då denna brist på information ofta är ett problem vid mottagandet av nyanlända elever, anger lärarna att eleverna gynnas av att börja i de tidigare årskurserna där nivån är grundläggande.

En anledning till den bristande informationen är enligt lärarna i undersökningen det faktum att kartläggningar inte kommer i samband med mottagandet av eleven. En anledning till detta som synliggjorts i resultatet är att de lärare på skolan som ansvarar för kartläggningar, är tungt belastade av andra arbetsuppgifter.

Ytterligare en anledning kan vara brister i kommunikationen mellan läraren på skolan och kommunens mottagningsorgan för nyanlända elever. Då de ansvarar för samtliga mottaganden av nyanlända elever i kommunen, är det troligt att mycket information når dem först. Om anledningen till bristfällig information till lärare, är att denna inte kommuniceras på ett fungerande sätt, bör förändringar ske i mottagningsprocessen på kommunal nivå.

Denna förklaring till brist på information möter motargument i det faktum att centralt genomförda kartläggningar alltid når fram till lärarna på skolan även om de ibland gör det i ett senare skede. Utifrån vetskapen om hur kartläggningsmaterialet (Skolverket 2017) är konstruerat, är det heller inte troligt att information skulle riskera att inte nå fram på grund av brist i hur den är insamlad.

Lärarna i undersökningen redogör för hur det är en fördel när nyanlända elever kommer till klassen i ett tidigt skede. Detta för att undervisningen då är grundläggande på en nivå som också kan gynna de nyanlända eleverna. Elever riskerar annars att hamna i ett sammanhang och en undervisning som de har svårt att ta till sig (Nilsson & Axelsson 2013).

Då lärarna presenterar en bild av arbetet i klassrummet som självständigt utan mycket hjälp från resurser, går det att finna argument för att skolan egentligen inte har en lämplig beredskap att ta emot äldre elever. När lärarna är utlämnade till sin egen förmåga och undervisning, missgynnas äldre elever mycket av en undervisning som är anpassad till den övriga klassen.

Eftersom undersökningen fokuserats på lågstadielärare och deras erfarenheter, är det dock möjligt att mottagandet ser annorlunda ut i skolans högre åldrar och att ett större behov av resurser och hjälp, också tillgodoses på ett annat sätt hos dessa elever.

I likhet med den bild som lärarna presenterar, finns det klara fördelar med att som elev anländer till en klass i de tidigare åldrarna. Detta konstaterande finner också stöd i Cummins modell för andraspråksinläring (Cummins 2000, s.68; Cummins & Swain 1986, ss.151-156) som beskriver vikten av den begynnande språkundervisningen som grundläggande och bunden till en kontext. Att i årskurs ett fokusera på att lära elever läsa och skriva utifrån välkända teman, är enligt modellen fördelaktigt och ett arbetssätt som gynnar språkutveckling.

Exempel på arbetssätt som stämmer väl överens med Cummins modell (Cummins 2000, s.68; Cummins & Swain 1986, ss.151-156) går också att se i hur lärare arbetar när de utlämnas till sin egen undervisning i brist på resurser. Lärare beskriver hur de i detta skede tar hjälp av bilder, datorprogram och även andra elever. Att föra in undervisningen i, för eleven välkända kontexter i form av deras förstaspråk, gynnar språkinläringen hos elever (Bunar 2010; Faltis 2012; Hachfeld et al. 2010; Sandell Ring & Hassanpour 2012).

Lärarna i undersökningen beskriver hur kartläggningar fyller olika syften beroende på när de kommer. Då de finns med i det begynnande arbetet med eleven, är de en bra fingervisning mot elevens mål och de underlättar planerandet av undervisningen. I de fall där de anländer senare är informationen om elevers bakgrund fortfarande viktig för lärare.

Att lärare tar elevers tidigare erfarenheter och upplevelser i beaktning, är en förutsättning för att de ska kunna erbjuda dessa elever det stöd och den trygghet de behöver i skolan. För att förstå elever utifrån ett helhetsperspektiv, är denna kunskap avgörande för lärare. Kavinthan (2016) beskriver detta förhållningssätt hos lärare och menar att det är direkt avgörande för elever och lärares framgång i arbetet med varandra.

Det går att argumentera för hur lärare i arbetet med sina elever borde få tillgång till viktig information under arbetets gång i och med utvecklandet av den relation som skapas mellan lärare och elev. Genom att läraren försöker bygga en stark relation till eleven, borde information dyka upp i och med interaktion med eleven.

Detta går dock att argumentera emot med utgångspunkt i det obligatoriska kartläggningmaterialet (Skolverket 2017) och i den grundlighet, vilken genomsyrar den första delen av kartläggningen. I denna fas undersöks elevers tidigare skolerfarenheter och upplevelser. Detta görs också på elevens förstaspråk.

I början av arbetet med en nyanländ elev är ofta en språklig barriär ett faktum (Nilsson & Bunar 2015). Denna försvårar också informationsutbytet mellan lärare och elev.

Lärare framhåller hur kartläggningar som kommer i ett tidigt skede i mottagandet, är en god hjälp i att individanpassa undervisningen. Kartläggningar kan då hjälpa lärare att undervisa elever på en relevant språklig nivå. Troligt är att detta arbete är en större utmaning i de fall där kartläggningar inte finns till hands.

Sandell Ring och Hassanpour (2012) beskriver hur ett språk- och kunskapsutvecklande förhållningssätt hos lärare, gynnar elever i det tidiga arbetet i skolan. Detta arbete bör utgå från en bekant kontext och en lagom utmanande språklig nivå. Genom att individanpassa undervisning utifrån en kartläggning, kan lärare nå denna, för språkutvecklig, viktiga undervisningsform.

Detta arbetssätt finner också stöd i Cummins teorier (Cummins & Swain 1986, ss.151-156) som belyser vikten av att de första stegen i arbetet med ett nytt språk, är just kontextbundna och språkligt grundläggande.

Även om de flesta lärarna i undersökningen uppger att de inte känner till Cummins modell för andraspråksinläring (Cummins 2000, s.68; Cummins & Swain 1986, ss.151-156), redogör ändå en majoritet av lärarna för hur de arbetar på ett sätt som påminner om Cummins teorier.

En anledning till detta kan vara att Cummins modell bygger på tankar om språkinläring som på något sätt följer ett logiskt tillvägagångssätt. Det går att argumentera för hur den arbetsgång som Cummins förespråkar i arbetet med språkinläring, också går att tillämpa på andra inlärningsområden. Att utgå från välkända sammanhang och gradvis försvåra innehållet, är en undervisningsstrategi som torde vara effektiv utifrån många olika innehåll. Utifrån dessa tankar kan lärarnas angivna arbetssätt förklaras.

Sammanfattningsvis upplever lärare en stor brist på information om nyanlända elever då kartläggningar ofta anländer sent. En slutsats av detta blir att samtliga led i mottagningsprocessen av nyanlända elever, är hårt belastade och troligen mindre förberedda än nödvändigt. En kombination av brister i processen på flera håll, är en trolig anledning till ett illa fungerande informationsflöde som resulterar i de begränsade förutsättningarna för ett gott mottagande. Detta resulterar i sin tur till att lärare har olika mycket användning av kartläggningar. Lärare som får tillgång till kartläggningar i ett tidigt skede har troligtvis bättre möjligheter att planera sin undervisning och anpassa denna efter en elev. Att undervisa utifrån en god kunskap om elevers tidigare erfarenheter, ger lärare bättre förutsättningar och arbetet finner stöd i undersökningens teoretiska utgångspunkt. Ett sådant individanpassat arbete kräver också troligen mer resurser. Dessa resurser finns sällan att tillgå och skolans egentliga beredskap för mottagandet av nyanlända elever kan här ifrågasättas.

Attityder till kartläggningarna

Avsnittet berör lärares upplevelser av kvalitén på kartläggningar. Slutsatsen av diskussionen blir att ett välfungerande material och en god implementering av arbetssättet, har stor påverkan på kvalitén. Vidare beskriver avsnittet lärares syn på för- och nackdelar med kartläggningar. De anger hur dessa ofta är uttömmande och en bra förutsättning i den inledande undervisningen av en elev men hur arbetet samtidigt är resurskrävande.

Lärarna i undersökningen anger hur de upplever de mottagna kartläggningarna som välgjorda och att de håller en hög nivå. Några av lärarna lyfter upp det faktum att staten ansvarar för materialet och att det, då det är nationellt och obligatoriskt, därför håller en hög nivå. Några av lärarna lyfter också upp tidigare erfarenheter av utvärderingar utifrån kartläggningar.

En anledning till att kartläggningarna uppfattas som välgjorda, kan vara det faktum att de utgår från det obligatoriska kartläggningsmaterialet (Skolverket 2017) som i sig håller hög kvalitet. Materialet är i sin helhet uttömmande och kan erbjuda mycket information till lärare.

Det går att argumentera för hur det, innan införandet av kartläggningsmaterialet, fanns få andra kartläggningar att tillgå. I den mån dessa gjordes, utgick de från skolor och kommuner själva och hade ingen given struktur (Bunar 2010; Matthews 2008). Bristen på andra kartläggningar att jämföra med, skulle därför kunna förklara hur de aktuella kartläggningarna upplevs som välgjorda och innehållsrika.

Ett motargument mot denna teori, kan vara att det möjligen också är så att kartläggningar generellt görs av kompetent personal och att detta bidrar till den höga nivån. Nilsson och Axelsson (2013) redogör för hur lärare som arbetar med nyanlända elever generellt har en högre kompetens. Att dessa lärare också är involverade i kartläggningsarbetet, bidrar rimligtvis till den upplevt höga nivån.

Det faktum att lärare beskriver hur kartläggningar utvärderas, påverkar möjligtvis också den höga nivån. I och med utvärderingar kan brister och problem i kartläggningarna och i arbetet med dessa, synliggöras. Utifrån dessa konstateranden kan bristerna åtgärdas, vilket i förlängningen leder till högre nivå på det fortsatta kartläggningsarbetet. Detta i kombination med ett i grunden välfungerande material har troligtvis stor påverkan på den höga kvalitén på kartläggningar.

I resultatet framgår hur lärare beskriver hur relevanta kartläggningar kan vara avgörande för en elevs första tid i skolan. Förutsatt att adekvata resurser finns tillgängliga, kan kartläggningarna underlätta arbetet med en nyanländ elev avsevärt. I de fall där resurser inte finns blir arbetet utifrån kartläggningar svårt att implementera och det upplevs istället mödosamt.

En trolig anledning till lärarnas åsikt om kartläggningar som en viktig förutsättning för den begynnande undervisningen är troligen den informationsmängd som kartläggningar för med sig. Planerad undervisning utifrån en kartläggning som stöds med relevanta resurser, ger innehållsmässigt goda förutsättningar för undervisningen.

Då studiehandledare finns att tillgå, kan lärare planera undervisning på ett sådant sätt att nyanlända elever, utifrån sina förkunskaper, kan ta till sig ämnesinnehåll med hjälp av stöd på sitt förstaspråk. Detta arbetssätt gynnar språkutveckling och ger goda förutsättningar för elevens framtida skolframgång (Bunar 2010; Nilsson & Axelsson 2013; Sandell Ring & Hassanpour 2012)

På samma sätt som relevanta resurser kan bidra till att skapa goda förutsättningar för undervisning utifrån en kartläggning, kan bristen på resurser också förhindra samma arbete. Lärare anger hur en nackdel med kartläggningar är just att de i arbetet utefter dem ofta är i stort behov av resurser. En trolig anledning till denna upplevelse hos lärare är det hårda arbete som krävs av lärarna i och med individanpassad undervisning som genomförs utan resurser. Lärare måste i dessa skeden undervisa klassen som helhet, samtidigt som de behöver arbeta nära en nyanländ elev för att underlätta förståelsen.

Att arbeta på detta dubbla sätt under en lektion är krävande för en lärare samtidigt som det är en förutsättning för att alla elever ska kunna tillförskansa sig kunskap vid de tillfällen läraren genomför en lektion självständigt utan resurser. Hachfeld et al. (2010) beskriver hur nyanlända elever ofta måste lära sig grunder i ett språk samtidigt som de undervisas om annat innehåll på samma språk. Författarna lyfter att lärare ofta förväntar sig för mycket av dessa elever. Att lärare tvingas till ett splittrat arbetssätt där alla elevers behov ska tillgodoses, då de undervisar utan hjälp av resurser, är en trolig effekt av arbetet utifrån kartläggningar.

Sammanfattningsvis anger lärarna att kartläggningar håller en generellt hög nivå. Förutsatt att kartläggningar genomförs, är de ett bra verktyg för lärare i sitt arbete med nyanlända elever. Utifrån resultatet kan slutsatser dras om att kartläggningsmaterialet fungerar väl och att det utvärderas kontinuerligt. Dessa faktorer har troligtvis större inverkan på den upplevda höga kvalitén av kartläggningar, än kompetensen hos de inblandade individerna har. Lärare anger för- och nackdelar med kartläggningar och beskriver hur kartläggningar kan vara direkt avgörande för en elevs skolgång. Arbetet utifrån kartläggningar är dock resurskrävande och när resurser ej finns att tillgå, är det troligt att lärare kommer möta svårigheter i en undervisning som ska tillgodose många elevers behov på olika nivåer.

Metoddiskussion

Undersökningen genomfördes med kvalitativ forskningsmetod med inspiration och delar ur ett fenomenografiskt perspektiv. Insamlingsmetoden som valdes var intervju och denna organiserades på ett semistrukturerat vis.

Eftersom studiens syfte är att undersöka attityder till kartläggningar av nyanlända elever hos några lärare, valdes en forskningsmetod som skulle fokusera på just lärares attityder. Kvalitativ forskningsmetod används i regel för att synliggöra enskilda individers attityder och åsikter, därför bedömdes metoden som lämplig utifrån undersökningens syfte.

Fenomenografisk metod används som en inriktning inom den kvalitativa forskningsmetoden för att undersöka och analysera människors tankar kring ett fenomen. Inom fenomenografin används ofta också den semistrukturerade intervjun. (Dahlgren & Johansson 2015, ss.162-173) Utifrån studiens syfte och undersökningsområde, bedömdes att delar av en fenomenografisk inriktning med semistrukturerade intervjuer som insamlingsmetod, kunde användas och var ett relevant val.

De fenomenografiska delarna som användes i studien, upplevdes av författaren som en lämplig och väl fungerande metod som gav struktur och tydlighet i analysarbetet. Genom att stegvis tolka och analysera resultatet, synliggjordes detta på ett adekvat sätt.

Då insamlingsmetoden bestod av intervjuer, fokuserades de första insatserna i detta arbete på att kontakta intervjupersoner. Detta arbete var tidskrävande och eftersom undersökningens avgränsningar erbjöd få alternativ till intervjupersoner, var undersökningens eventuella resultat starkt beroende av att få intervjua just dessa lärare. I många fall fick påminnelser, telefonsamtal och fysiska möten användas för att få tag på de tilltänkta intervjupersonerna. I början av arbetet med att kontakta lärarna, söktes skolans rektor. Denne svarade aldrig på mail, men eventuellt hade en etablerad kontakt med rektorn, kunnat underlätta kommunikationen med de berörda lärarna.

I arbetet med undersökningen upplevdes de semistrukturerade intervjuerna som en väl vald insamlingsmetod som gav uttömmande och detaljerad information från de intervjuade lärarna. I semistrukturerade intervjuers natur finns en löst strukturerad öppenhet som gav de intervjuade lärarna möjlighet att tala fritt kring ämnen. Detta resulterade i att intervjuerna kom att utspela sig annorlunda än förväntat. De beskrivningar som lärarna gav av kartläggningar och processen i och med dessa, var andra än på förhand förutspådda.

Då de intervjuade lärarna angav sina egna upplevelser och åsikter kring kartläggningar, var insamlingsmetoden välfungerande. I intervjuerna ingår dock lärarnas återgivningar av förhållanden på skolan och annan information. Sådan information kan ses som andrahandsinformation, och i undersökningen bör denna behandlas ur en kritisk synpunkt. För att säkerställa att studien inte påverkades av felaktig information utifrån en individs egna tolkningar, gjordes efterforskningar i de fall där tidigare okänd information kom ur intervjuerna. Dessa bestod exempelvis i att kontakta kommunens ansvariga mottagningsorgan för att på så sätt bekräfta information som kommit ur intervjuer.

Back och Bertero (2015, ss.151-153) beskriver hur semistrukturerade intervjuer ofta är tidskrävande då de tillåter respondenten att tala fritt utan strikt struktur. Det samma upplevdes i arbetet med undersökningens intervjuer. De genomförda intervjuerna tog tid och förde med sig ett tidskrävande analysarbete, med ett uttömmande och djupgående resultat som följd.

Möjliga alternativa undersökningsmetoder skulle kunna vara att välja en annan inriktning på den kvalitativa metoden. Att synliggöra lärares attityder och arbetssätt utifrån kartläggningar, hade också varit möjligt genom en mer strukturerad intervjuform. Troligt är dock att en strukturerad intervju hade begränsat de intervjuade lärarna mer i sina svar. För att en strukturerad intervju ska bli lika uttömmande som en semistrukturerad, krävs att frågorna är konstruerade på sådant sätt att de berör samtliga aspekter av en lärares attityder gentemot ett ämne. Detta utfall är inte särskilt troligt och det skulle ställa stora krav på intervjufrågorna.

Didaktiska konsekvenser

Studiens resultat visar hur lärare upplever att de har begränsade möjligheter att förbereda mottagandet av nyanlända elever och att fokus inledningsvis hamnar på det sociala arbetet. I mottagandet saknar lärare ofta viktig information och kartläggningar fyller olika mycket funktion beroende på när de kommer. De är ofta välgjorda, men arbetet med dessa är resurskrävande.

För lärare innebär resultatet ett förhållningssätt gentemot mottagandet av nyanlända elever där lärare ej kan förutsätta att nödvändiga resurser och information finns till hands. Utifrån vetskapen om detta, kan lärare finna tröst i att det sociala arbete som ofta präglar det begynnande arbetet med elever, fyller ett gott syfte och är av stort behov.

Då resultatet visar hur kartläggningar ofta kommer i ett sent skede och att de är olika användbara beroende på detta, kan lärare också förbereda sig på detta faktum och anamma ett övergripande tankesätt kring mottaganden som innebär att implementeringen av kartläggningsmaterialet har nått olika långt. Det är lätt för lärare att förutsätta att en kartläggning kommer dyka upp i det tidiga arbetet med nyanlända elever. I vilken mån detta stämmer, varierar troligen utifrån fall och beroende på arbetsplats och skolsituation.

Slutligen visar resultatet att arbetet utifrån kartläggningar är resurskrävande och att dessa resurser inte alltid finns att tillgå. Detta bör lärare ta i beaktning i arbetet med nyanlända elever.

Sammanfattningsvis innebär studiens resultat att lärare behöver förbereda sig på att arbetet med nyanlända elever ofta sker under belastade former och att nödvändiga resurser inte alltid finns att tillgå.

Fortsatt forskning

Förslag till fortsatt forskning kan vara att närmare granska instanser och personer som genomför kartläggningar. Utifrån undersökningens resultat, hade en fokusering på skolans SVA-lärare varit relevant. Hen upplevs ha en hög arbetsbelastning och att synliggöra SVA-lärares arbete och attityder kring de kartläggningar hen genomför, hade kunnat ge ytterligare ett perspektiv på kartläggningsprocessen. En person som aktivt arbetar med kartläggningar utifrån det obligatoriska kartläggningsmaterialet, kan ge en djupare inblick i hur materialet fungerar i praktiken.

Även en fördjupad inblick i kommunens mottagningsorgan och deras arbete, hade kunnat bidra till ett annat perspektiv kring kartläggningsprocessen. Arbetet med att organisera mottagande för nyanlända elever kan med fördel studeras närmare för att också ge en bild av den verksamhet, som enligt lärarna i undersökningen, inte alltid fungerar som förväntat. Att synliggöra upplevelser hos personer som arbetar med mottagande och kartläggningar på kommunen, kan ligga till grund för intressant fördjupning utifrån undersökningen.

REFERENSER

- Back, C. & Bertero, C. (2015). Interpretativ fenomenologisk analys. I Fejes, A. & Thornberg, R. (red.) *Handbok i kvalitativ analys*. 2., utök. uppl. Stockholm: Liber, ss. 148-161.
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2., [rev.] uppl. Malmö: Liber.
- Bunar, N. (2010). Nyanlända och lärande: en forskningsöversikt om nyanlända elever i den svenska skolan. Stockholm: Vetenskapsrådets rapportserie 6:2010
- Cummins, J. (2000). *Language, power and pedagogy: bilingual children in the crossfire*. Clevedon: Multilingual Matters
- Cummins, J. & Swain, M. (1986). *Bilingualism in education: aspects of theory, research and practice*. London: Longman.
- Dahlgren, L.O. & Johansson, K. (2015). Fenomenografi. I Fejes, A. & Thornberg, R. (red.) *Handbok i kvalitativ analys*. 2., utök. uppl. Stockholm: Liber, ss. 162-173.
- Faltis, C. (2012). Teacher education and immigrant children and youth. *Teacher education and practice*, 25(4), ss. 549-551.
- Fejes, A. & Thornberg, R. (2015). Kvalitet och generaliserbarhet i kvalitativa studier. I Fejes, A. & Thornberg, R. (red.) *Handbok i kvalitativ analys*. 2., utök. uppl. Stockholm: Liber, ss. 256-278.
- Ferfolja, T. & Vickers, M. (2010). Supporting refugee students in school education in greater western sydney. *Critical studies in education*, 51(2), ss. 149-162.
- Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. (2011). Stockholm: Vetenskapsrådet. Tillgänglig på Internet:
http://www.gu.se/digitalAssets/1268/1268494_forskningsetiska_principer_2002.pdf
- Greppa språket: ämnesdidaktiska perspektiv på flerspråkighet*. 2. uppl. (2012). Stockholm: Skolverket
- Hachfeld, A., Anders, Y., Schroeder, S., Stanat, P. & Kunter, M. (2010). Does immigration background matter? How teachers' predictions of students' performance relate to student background. *International journal of educational research*, 49(2), ss. 78-91.
- Hajer, M. (2003). Språkutvecklande ämnesundervisning - ett andraspråksperspektiv i alla ämnen. *Symposium 2003*, ss. 44-60.
- Kovinthan, T. (2016). Learning and teaching with loss: meeting the needs of refugee children through narrative inquiry. *Diaspora, indigenous, and minority education*, 10(3), ss. 141-155.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 3. [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur

- Lundh, C. & Ohlsson, R. (1994). *Från arbetskraftsimport till flyktinginvandring*. 1. uppl. Stockholm: SNS (Studieförb. Näringsliv och Samhälle)
- Matthews, J. (2008). Schooling and settlement: refugee education in Australia. *International studies in sociology of education*, 18(1), ss. 31-45.
- Migrationsverket (2017a). *Aktuellt om ensamkommande barn och ungdomar* (Mars 2017). Stockholm: Migrationsverket.
https://www.migrationsverket.se/download/18.4100dc0b159d67dc61433ac/1488546442781/Aktuellt_om_mars2017.pdf
- Migrationsverket (2017b). *Om asylsökande – skola*.
<https://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Kommuner/Om-asylsokande/Skola.html>
 [2017-04-27]
- Nationellt centrum för svenska som andraspråk (NC) (2014). *Kommentar till regeringens proposition 2014/15:45 Utbildning för nyanlända elever – mottagande och skolgång*. Stockholm: Stockholms Universitet.
http://www.andrasprak.su.se/polopoly_fs/1.216966.1420708355!/menu/standard/file/NC%20kommenterar%20proposition%20nyanla%CC%88nda.pdf
- Nilsson, J. & Axelsson, M. (2013). Welcome to Sweden...: newly arrived students' experiences of pedagogical and social provision in introductory and regular classes. *International electronic journal of elementary education; Kutahya*, 6(1), ss. 137-163.
- Nilsson, J. & Bunar, N. (2015). Educational responses to newly arrived students in Sweden: understanding the structure and influence of post-migration ecology. *Scandinavian journal of educational research*, 60(4), ss.399-416.
- PISA 2015: 15-åringars kunskaper i naturvetenskap, läsförståelse och matematik*. (2016). Stockholm: Skolverket
 Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=3725>
- Sandell Ring, A. & Hassanpour, A. (2012). Pedagogisk kartläggning av nyanlända elever. *Symposium 2012*, ss. 97-113.
- SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- Skolverket (2016). *Allmänna råd om utbildning för nyanlända elever*. Stockholm: Skolverket
 Tillgänglig på Internet: https://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publikation?_xurl=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2Fblob%2Fpdf3576.pdf%3Fk%3D3576
- Skolverket (2017). *Kartläggning av nyanlända elevers kunskaper*.
<https://www.skolverket.se/bedomning/bedomning/kartlaggningsmaterial> [2017-04-05]
- Svensson, M. & Eastmond, M. (2013). Betwixt and between - hope and the meaning of school for asylum-seeking children in Sweden. *Nordic journal of migration research*, 3(3). DOI:
<https://doi.org/10.2478/njmr-2013-0007>

Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer*. 4., [omarb.] uppl. Lund: Studentlitteratur

Utbildningsdepartementet (2013). *Utbildning för nyanlända*. (Departementsserien 2013:6). Stockholm: Regeringskansliet.

Utbildningsdepartementet (2014). *Utbildning för nyanlända elever-mottagande och skolgång* (Regeringens proposition 2014/15:45). Stockholm: Regeringskansliet.

BILAGOR

Bilaga 1

Missivbrev

Hej!

Jag heter Erik Hjert och jag läser min sista termin på Grundlärarutbildning med inriktning mot arbete i förskoleklass och grundskolans årskurs 1-3, på Högskolan i Borås.

Den här terminen ska jag skriva min C-uppsats och jag har valt att fokusera på Skolverkets kartläggningsmaterial av nyanlända elever. Jag vill i min studie undersöka lågstadielärares attityder till kartläggningar av nyanlända elever och synliggöra hur lågstadielärare som undervisar i svenska arbetar utifrån kartläggningarna och vilket stöd de finner i dem. Detta vill jag studera utifrån en skola.

Av denna anledning kontaktar jag dig. Jag skulle gärna intervjua dig i studien om dina erfarenheter och ditt arbete utifrån kartläggningar och med nyanlända elever.

Vid händelse av en intervju, är deltagandet självklart frivilligt och du kan välja att avbryta denna när som helst. Informationen kommer bara användas i studien och samtliga deltagare kommer anonymiseras.

Om du har frågor eller synpunkter får du gärna höra av dig till mig eller till min handledare.

Tack på förhand!

Erik Hjert
erikhjert@hotmail.com

Handledare: Kristina Bartley
kristina.bartley@hb.se

Bilaga 2

Intervjufrågor

Bakgrundsfrågor

Namn, arbete och utbildning.

- Har du kompetens i SVA?
- Hur länge har du arbetat som lärare?
- Beskriv dina tidigare erfarenheter av arbete med nyanlända elever.

Mottagandet

Berätta om när du får reda på att det kommer en ny elev till din klass.

- Hur långt innan får du information?
- Vilka förberedelser görs?
- Hur planeras arbetet?
- Används kartläggningar i detta skede? – På vilket sätt?

Pedagogiskt arbete utifrån kartläggningarna

Hur börjar arbetet med den nyanlända eleven?

- Används kartläggningen? – På vilket sätt?
- Vilka individuella anpassningar görs?
- Vilka svårigheter/möjligheter finns här?
- Används kartläggningen i undervisningsplaneringen i ämnet svenska? – På vilket sätt?
- Hur länge använder du kartläggningen?
- Vad hjälper kartläggningen dig med i ditt arbete?
- Känner du till Cummins modell för andraspråksinläring och använder du den?

Attityder till kartläggningarna

Hur upplever du kartläggningen av eleven?

- Är den välgjord? – På vilket sätt?
- Finner du stöd i den? – På vilket sätt?
- Finns det fördelar med den?
- Finns det nackdelar med den?
- Är kartläggningen ett stöd i arbetet med svenskämnet? – På vilket sätt?

HÖGSKOLAN I BORÅS

Besöksadress: Allégatan 1 · Postadress: 501 90 Borås · Tfn: 033-435 40 00 · E-post: registrator@hb.se · Webb: www.hb.se